

Turre Fracta, infra te. de Guissona, afrontació or. in te. de *Ball Vicino*, mer. in te. de Lupiano, occi. in te. de Conca Bella». En un altre doc., indatat, però del S. XI, *Belvechino* se cita junt amb Vallferosa. En el cens de 1359 figura *Bellvehi* i «*Bellvehi de Meyda*»⁵ (*CoDoACA* XII, 51, 50). Z-Rocafort (*GGC*, 446) comet un evident error en atribuir a *Bellvei* una menció de *Belveder* a. 1099, car es tracta de *Bellver* (agr. d'Osó de Sió), llogaret diferent i ben independent, i d'etimologia inconnexa; confusió explicable pel fet que aquest *Bellver* es troba a la mateixa comarca (11 k. a l'O. de *Bellvei*) [per al qual, veg. *Bellver* (6)].

3) Degué haver-n'hi un d'antic en el Vallès cap a Ripollet, que havia de ser a l'E. de Sabadell: «in terminio de *Bellovicino*» a. 1179, prop de Reixac; *Bellivezino*, citat junt amb Caldes de Montbui a. 1094; i en un de 1035 s'esmenta la *Serra de Bello Vicino* prop de Ripollet (*Cart. St. Cugat*, III, 277, II, 414, 195).

4) *Bellvei* te. Anglès, gran i antic mas, en els pendents de la grossa muntanya de Santa Bàrbara, a mig camí de la carretera d'Osor al cim de la muntanya; pron.: *belbèi*: extensa propietat amb grans fonts i basses que regaven els conreus: hi vaig passar diverses vegades 1970, 1973, en què encara estava en plena explotació; i el 1988, en què ja havia quedat deshabitada, però usat com a centre forestal.

5) Terme de Calders, conegut avui per la «Fàbrica de *Balbèi*» (1920, inf. de Santpedor), dalt dels turons entre Calders i Talamanca.

En fi tractarem juntament de BELLVEI nom (o noms) del Penedès, perquè té la mateixa etimologia, si bé amb el conegut desplaçament de l'accent: *homei* < *homei* < *home(z)i(z)i* HOMICIDIUM, *reina* >³⁵ *rèina*, *baïna* > *bèina*, *cuïna* > *cuina*, *deïa* > *deïa*, *faena* > *feina*, *faia* > *feia* etc., *Montboi* > *Montbúi* etc.

És el poble del Baix Penedès situat entre el Vendrell i l'Arboç. PRON. MOD.: *bəlbéi* allí mateix⁴⁰ (1954); *balbèi* a l'Arboç (1932); més lluny, a Vila-seca, deien *belvéi* (reconeixent que alguns del país, menys coneixedors, en feien *belvéi*).

DOC. ANT. 1036: *Belvizi* (Mas, N. Hi. *Bisb. Bna.* v, 4); 1037, copiat del pergami original: «ipsa turre qui fuit de Tedbert, que dicunt *Belvizi* (*Cart. St. Cugat* II, 205); 1045: «*Belvicini*» (*Cart. St. Cu.* II, 250); 1184: «alodio quod fuit de *Belvezin*» (*Cart. de Poblet*, 168); sens dubte relacionat amb Poblet, car l'any 1194, un *Berengarii* de *Belvezi* signa un altre doc. del seu cartulari (171). En fi, ja la forma moderna *Bellvey*, en la llista dels pobles del cens de 1359 (*CoDoACA* XII, 33).

Però el llinatge d'aquests Berenguer esmentats, senyors d'aquesta població, féu gran i vast paper en el S. XIV. El 1322 «venta del castell i terme de Lavit a Eymereich de *Bellvehi* --- son sogre, Guillem de Subirats» (MiretS., *TempH.*, p. 274); doc. penedescenc, perquè Lavit i Subirats són en el Penedès, i després ho veurem relacionat amb Font-rubí, St. Martí Sarro-

ca i el Papiolet, que també són del Penedès i encara més a la vora.

Però en el nom d'aquest renomemat llinatge, llavors encara hi havia el hiatus i l'accent a la *i*, segons aquesta grafia i les altres. Sens dubte és el mateix personatge que fa gran paper entre els súbdits cabdals de Jaume II. El rei nomena *N'Eymereich de Beylvey* com a enviat seu en les operacions catalanes, conjuntes amb Castella, contra Algesires, l'any 1309 (*BABL* III, 465); ell mateix envia una lletra el mateix any, com a almirall de la nostra esquadra en el setge d'aquesta plaça dels sarraïns: «Yo N'Eymereich de *Beylvey* ---» (*BABL* VI, 463); en un altre document del mateix any, amb la *-b-*: «*Eym. de Bellvehi*» (*BABL* III, 465); els castellans a. 1310, se li adrecen: «Almerico de *Belu(i)y*» (*BABL* III, 489); en fi, la família s'estenia a les Illes, després del rescat que en féu Pere III: «en Marqués de *Bellvehi de Mallorcas* ---» (*BABL* IV, 342).

ETIM. Reunits tots aquests antecedents, ja podem decidir-la. Totes les formes suposen una base BELL--- VICINĪ, amb la caiguda normal de la *-c-* com en l'adjectiu i substantiu *veí*. Però no es tracta d'aquest adjectiu sinó del ll. vg. VICINIUM 'veïnatge', com escau a uns NLL; mot ben conegut amb el sentit de 'veïnat, rogalia', en el llatí tardà i en la toponímia romànica.

En els clàssics trobem el femení *vicinia*; pertot: en Virgili i Horaci 'proximitat, veïnatge'; en Livi i Horaci 'conjunt dels veïns': en Horaci, mirat com un arcaïsmes vulgaritzat (Pirson, *Vollmöllers Jabresb.* XII, i, 12); més abstracte en Petroni, on Trimalchio, amb el seu parlar plebeu, diu: «in *vicinia*, animam abiciat» «quelqu'un rende l'âme dans le voisinage» (LXXIV, 2 i passim); en els còmics, sembla que *viciniae*, més que un locatiu (cas que, en els femens en *-a*, era d'ús ben poc corrent) vagi quedant estereotipat, com un adverbí amb el sign. de 'ací prop': «Commigravit huc *viciniae*» 'ha vingut a viure a la vora' (*Phormio* 95), i sovint en Plaute (*Mil.* 21. 273, *Rudens* 613).⁴

I així en el llatí tardà i romànic anà quedant substituït pel neutre VICINIUM: *vicinia* semblava un neutre plural, i el *viciniae* dels còmics, en la baixa època ja quasi s'hi confonia. De *vicinium* «vicus, civitas» es troba documentació des de l'alta Edat Mitjana en el N. de França (A. Vincent, *Rom.* LXX, 113, i *Bull. Comm. Belge Top. Dial.* x, 349-61), i en el Midi (Dauzat, *RLR* LVI, 388). En el Piemont ha quedat *vesìgno* per a 'ajuntament', 'terme municipal', 'vicinanza' (Gian-dom. Serra, i *REW*, 9310a). In *vicinio*, 'en el veïnat', en el *Forum Judicum* (*Vocab.* de Fndz. Llera, s. v. *contra* [3]). I en els parlars pirinencs: *El Vecino* paratge prop de San Juan de Gistau (XLVII, 138); *Besin-grand* municipi del Bearn (prop de Lagor, VICINIUM GRANDE), car es troba escrit *Besin gran* l'any 1344, i *Vesii Gran* el 1349 (PRaymond, *Di. Top. B. Pyr.*).

En la nostra toponímia tenim l'IN-VICINIO del *Forum Judicum* —*huc viciniae* de Terenci i Plaute—, fixat en el nom del poble parlarès d'Envinny (veg. aquest article, ací, i cf. *Top. Hesp.* II, 180, i *E.T.C.* II, 11) que és *Invicinio* en l'Acte C. SdUrg. de 839,